

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาถึงลักษณะและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่วมคิด ด้านร่วมตัดสินใจ ด้านร่วมปฏิบัติ และด้านร่วมติดตามและประเมินผล
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขอบเขตในการวิจัยครั้งนี้คือศึกษาจากสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่จัดการโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีในพ.ศ.2549 จำนวน 119 กลุ่มผลิตภัณฑ์ ทำการสุ่มตัวอย่างเพื่อนำมาศึกษาทั้งหมด 36 กลุ่มผลิตภัณฑ์ สมาชิกจำนวน 1,565 คน จากนั้นสุ่มสมาชิกแบบสัดส่วนได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 319 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ศึกษาวิจัยคือแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าไคสแควร์ เพื่อพิสูจน์สมมติฐานในการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

ตัวแปรอิสระคือปัจจัยสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ของครอบครัว การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ตำแหน่งทางสังคม ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม การได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานพัฒนาชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบล ปัจจัยด้านการคาดหวังผลตอบแทนและปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจ

ตัวแปรตามคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่วมคิด ด้านร่วมตัดสินใจ ด้านร่วมปฏิบัติและด้านร่วมติดตามและประเมินผล

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์พัฒนาการอำเภอของสำนักงานพัฒนาชุมชน 3 ท่านและพนักงานส่วนตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล 11 ท่านที่รับผิดชอบเกี่ยวกับโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อประกอบการวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยสถานภาพส่วนบุคคล ปัจจัยความคาดหวังผลตอบแทน และปัจจัยความรู้ความเข้าใจ มีรายละเอียดดังนี้ คือ

สมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 67.4 มีระดับอายุในช่วง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.4 จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาหรือต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 46.4 มีระดับรายได้เฉลี่ยส่วนใหญ่ที่ระดับ 5,001 - 9,000 บาท จำนวน 130 คิดเป็นร้อยละ 40.8 ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ 1-2 กลุ่มคืออาจจะเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเกษตรกร กลุ่มออมทรัพย์หรืออื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 66.8 จากข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจะมีผู้ที่เป็นการหรือได้ดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งของกลุ่มมากกว่าผู้ที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งใดๆเลย คิดเป็นร้อยละ 63.3 มีอายุการเป็นสมาชิกระหว่าง 1-2 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.9 และส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนหรือองค์การบริหารส่วนตำบลเพียงหน่วยงานเดียว คิดเป็นร้อยละ 44.8

ส่วนใหญ่มีระดับความคาดหวังผลตอบแทนในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 30.7 สมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่มีความคาดหวังผลตอบแทนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเรื่องการได้รับความรู้เพิ่มขึ้นในลำดับสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 3.55 รองลงมาคือคาดหวังว่าการมีส่วนร่วมจะช่วยสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง คิดเป็นร้อยละ 3.48 ลำดับสุดท้ายคือความคาดหวังว่าจะมีรายได้ในแต่ละเดือนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 3.18

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในระดับสูง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 50.5 แต่มีประเด็นที่พบว่าสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ไม่แน่ใจหรือไม่เห็นด้วยกับข้อกำหนดในการดำเนินงานคือ เรื่องเกี่ยวกับการที่วัตถุประสงค์ในการผลิตจะต้องเป็นวัตถุประสงค์ภายในจังหวัดเท่านั้นและในเรื่องการดำเนินงานของกลุ่มเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการกลุ่ม ซึ่งได้ผลการสำรวจออกมาว่ากลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยหรือไม่แน่ใจ จำนวนประมาณครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

2. ลักษณะและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการกลุ่มผลิตภัณฑ์ มีรายละเอียดดังนี้ คือ

การมีส่วนร่วมด้านร่วมคิด พบว่าสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์มีลักษณะการมีส่วนร่วมเรื่องร่วมประชุมกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.73 รองลงมาคือ ร่วมเสนอแนะแนวทางการดำเนินงาน กฎระเบียบข้อบังคับกลุ่ม ค่าเฉลี่ย 3.63 โดยการมีส่วนร่วมด้านร่วมคิดเรื่องอำนาจ

ความสะดวกได้แก่ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ เอกสารในการวางแผนสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์มีส่วนร่วมเรื่องนี้ต่ำสุด มีค่าเฉลี่ย 3.31

การมีส่วนร่วมด้านร่วมตัดสินใจ พบว่าสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์มีลักษณะการมีส่วนร่วมด้วยเรื่องการค้าเลือกทรัพยากรของท้องถิ่น วัตถุประสงค์ในการให้บริการหรือการผลิตสินค้า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.57 รองลงมาคือการตัดสินใจในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 โดยการมีส่วนร่วมด้านร่วมตัดสินใจต่ำสุด คือการตัดสินใจกำหนดราคาค่าธรรมเนียม การบริการการท่องเที่ยวหรือราคาของสินค้า ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40

การมีส่วนร่วมด้านร่วมปฏิบัติ พบว่าสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์มีลักษณะการมีส่วนร่วมเรื่องร่วมฝึกอบรมรับการศึกษา ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.55 รองลงมาคือร่วมโฆษณาประชาสัมพันธ์และร่วมจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 การมีส่วนร่วมด้านร่วมปฏิบัติต่ำสุด คือการมีส่วนร่วมบริจาคเงิน วัสดุอุปกรณ์และสถานที่ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.14

การมีส่วนร่วมด้านติดตามและประเมินผล พบว่าสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์มีลักษณะการมีส่วนร่วมติดตามและค้นหาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานของกลุ่มและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 รองลงมาคือ มีส่วนร่วมสำรวจและเก็บข้อมูล ได้แก่ การให้บริการการท่องเที่ยวและการผลิต การจำหน่ายสินค้า ค่าเฉลี่ย 3.39 โดยการมีส่วนร่วมด้านร่วมติดตามและประเมินผลต่ำสุด คือร่วมควบคุมค่าใช้จ่าย การใช้ทรัพยากร วัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30

เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในภาพรวม พบว่าสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง โดยด้านร่วมปฏิบัติ สมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์มีส่วนร่วมสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62.7 รองลงมาคือด้านร่วมตัดสินใจ ด้านร่วมติดตามและประเมินผล คิดเป็นร้อยละ 53.3 เท่ากัน สำหรับด้านร่วมคิด สมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์มีส่วนร่วมต่ำสุด คิดเป็นร้อยละ 29.7

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสถานภาพส่วนบุคคล ปัจจัยการคาดหวังผลตอบแทนและความรู้ความเข้าใจกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์โดยภาพรวม มีรายละเอียดดังนี้

จากการทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้ Chi - Square Test ของระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์โดยภาพรวมระหว่างสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะต่างกันพบว่าตัวแปรอิสระ 3 ตัว ได้แก่ รายได้เฉลี่ยต่อครอบครัว การได้รับ

การสนับสนุนการสำนักงานพัฒนาชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบล และการคาดหวังผลตอบแทนมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

รายได้เฉลี่ยต่อครอบครัวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ตัวแปรรายได้เฉลี่ยต่อครอบครัว มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และพบว่าสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ความสัมพันธ์ของ 2 ปัจจัยมีความสัมพันธ์กันต่ำมากและมีทิศทางตรงกันข้าม

การได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่าตัวแปรการได้รับการสนับสนุน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และพบว่าสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ความสัมพันธ์ของ 2 ปัจจัยแทบที่จะไม่มีความสัมพันธ์กัน

การคาดหวังผลตอบแทนกับการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่าปัจจัยการคาดหวังผลตอบแทนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และพบว่าสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่มีระดับของการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันอยู่ในระดับต่ำ

ในขณะที่ตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ตำแหน่งทางสังคม ระยะเวลาการเป็นสมาชิกและความรู้ความเข้าใจพบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์โดยภาพรวม

เพศกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ระหว่างสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ เพศชายกับเพศหญิงพบว่าตัวแปรเพศมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อายุกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ระหว่างสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์อายุต่ำกว่า 18 ปี – 30 ปี อายุระหว่าง 31 – 40 ปี อายุระหว่าง 41-50 ปีและ 51 ปีขึ้นไป พบว่าตัวแปรอายุมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ระดับการศึกษากับการมีส่วนร่วมของประชาชน ระหว่างสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษากว่ามัธยมศึกษาหรือปวช. อนุปริญญาหรือปวส.และระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า พบว่าตัวแปรระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ระหว่างสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่มีการเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆเป็นสมาชิกกลุ่ม 1-2 กลุ่มและเป็นสมาชิกกลุ่ม 3 กลุ่มขึ้นไปพบว่าการเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตำแหน่งทางสังคมกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ระหว่างสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่มีตำแหน่งทางสังคม ดำรงตำแหน่งทางสังคมและไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางสังคม พบว่าตัวแปรตำแหน่งทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ระหว่างสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม ต่ำกว่า 1 ปี 1-2 ปี 3-4 ปีและ 5 ปีขึ้นไป พบว่าตัวแปรระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ความรู้ความเข้าใจกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ระหว่างสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่มีระดับความรู้ความเข้าใจ ต่ำ ปานกลาง สูง พบว่าปัจจัยความรู้ความเข้าใจมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

4.1 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ด้านร่วมคิด

สภาพปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมด้านร่วมคิดที่สำคัญที่สุดคือประชาชนไม่กล้าแสดงความคิดเห็น จะให้ผู้นำแสดงความคิดเห็นก่อนแล้วจึงตาม บางครั้งไม่ตรงกับความคิดเห็นของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 17.55 รองลงมาคือร่วมแสดงความคิดเห็น

แต่เมื่อนำไปปฏิบัติไม่ได้รับการพิจารณาและประชุมกลุ่มไม่สม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 10.34 และ 9.72 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมด้านร่วมคิดที่สำคัญที่สุดคือควรเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 16.61 รองลงมาคือกลุ่มผลิตภัณฑ์ต้องมีระเบียบข้อบังคับกลุ่มที่ชัดเจน ทั้งในด้านการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ ระยะเวลาและผลตอบแทนและต้องมีบทลงโทษสำหรับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตาม คิดเป็นร้อยละ 7.21 และประธานต้องแสดงความเป็นผู้นำ มีวิสัยทัศน์ที่ดี รวมถึงประพฤติตนอย่างเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 3.13

4.2 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ด้านร่วมตัดสินใจ

สภาพปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมด้านร่วมตัดสินใจที่สำคัญที่สุดคือคณะกรรมการกลุ่มไม่ยอมรับความคิดเห็น คิดเป็นร้อยละ 31.97 รองลงมาคือการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมเกิดจากการชักนำของเจ้าหน้าที่รัฐหรือสมาชิกในกลุ่ม ไม่ได้เกิดจากความต้องการของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 26.33 และคณะกรรมการกลุ่มตัดสินใจไม่เด็ดขาด คิดเป็นร้อยละ 9.40

ข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมด้านร่วมตัดสินใจที่สำคัญที่สุดคือสมาชิกต้องกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 19.44 ลำดับต่อมาคือควรนำเอาความคิดเห็นของสมาชิกมาพิจารณาให้ครบ คิดเป็นร้อยละ 18.50 และการตัดสินใจเลือกกิจกรรมการผลิตหรือกำหนดราคาสินค้าควรมาจากเสียงส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 10.34

4.3 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ด้านร่วมปฏิบัติ

สภาพปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมด้านร่วมปฏิบัติที่สำคัญที่สุดคือปัญหากำลังการผลิต ได้แก่ คน วัตถุดิบ วัสดุอุปกรณ์และเงินทุนหมุนเวียน สถานที่ไม่เพียงพอและไม่ต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 20.38 ลำดับต่อมาคือสมาชิกยังขาดทักษะ ความรู้ความเข้าใจในการแปรรูป การบรรจุภัณฑ์ การประชาสัมพันธ์และการตลาด คิดเป็นร้อยละ 19.43 และรายได้ไม่มากนักจึงไม่จูงใจให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 9.40

ข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมด้านร่วมปฏิบัติที่สำคัญที่สุดคือประธานหรือคณะกรรมการกลุ่มต้องเข้มแข็ง เสียสละ ซื่อสัตย์ อุดมทุน เป็นแบบอย่างที่ดีของสมาชิก คิดเป็นร้อยละ 26.65 รองลงมาคือสมาชิกกลุ่มจะต้องมีความสามัคคี และให้ความร่วมมือในการ

ทำงานที่กลุ่มมอบหมายให้ คิดเป็นร้อยละ 25.71 และควรสร้างจิตสำนึกต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน คิดเป็นร้อยละ 12.85

4.4 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ด้านร่วมติดตามและประเมินผล

สภาพปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมด้านร่วมปฏิบัติที่สำคัญที่สุดคือ สมาชิกขาดความรู้ ความเข้าใจในการติดตามและประเมินผล คิดเป็นร้อยละ 16.30 รองลงมาคือการติดตามและประเมินผลเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการกลุ่มเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 12.22 และประชาชนกลุ่มไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการติดตามและประเมินผล คิดเป็นร้อยละ 9.72

ข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมด้านร่วมปฏิบัติที่สำคัญที่สุดคือภาครัฐควรติดตามและประเมินผลในการดำเนินงานของกลุ่มให้มากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 13.79 รองลงมาคือควรเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ในการติดตามและประเมินผลโครงการให้เพียงพอต่อการติดตามงานของกลุ่มผลิตภัณฑ์แต่ละกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 11.60 และภาครัฐควรแนะนำวิธีการติดตามและประเมินผลต่อกลุ่มผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 10.34

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีครั้งนี้ พบว่าตัวแปรรายได้เฉลี่ยต่อครอบครัว การได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบล และการคาดหวังผลตอบแทน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามสมมติฐานการวิจัย ดังรายละเอียดดังนี้ คือ

รายได้เฉลี่ยต่อครอบครัว พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของประเสริฐ บัวคลีใบ (2543 : 59) เรื่องการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการอนุรักษ์และพัฒนาป่าชุมชน บ้านป่าสักงาม ตำบลลวงเหนือ อำเภอคอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ารายได้มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาป่าชุมชนในระดับที่ต่ำมาก ผลการวิจัยของปรารมณ ษานะวิมุติ (2541: 91) พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีรายได้สูงมีส่วนร่วมในกิจกรรมแปรรูปผลผลิตเกษตร ด้านร่วมคิด ร่วมประเมินผลสูงกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำ ส่วนการศึกษาของสมคิด รัตนวงษ์ (2542 :111) พบว่ากรรมการกลุ่มเกษตรกรภาคใต้ที่มีรายได้ของ

ครอบครัวมากกว่า 120,000 บาทต่อปีมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากกว่ากรรมการกลุ่มเกษตรกรที่มีรายได้ของครอบครัว 120,000 บาทต่อปีลงมา ตรงกันข้ามกับผลงานวิจัยพจนารถกริ่งไกร (2545 : 68) เรื่องการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม : กรณีศึกษา ตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย พบว่ารายได้ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการ เช่นเดียวกับลักษณะอาณานิคม เรื่องปัจจัยที่ผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการป่าพื้นบ้าน อาหารชุมชนในจังหวัดนราธิวาส (2545 : 85) พบว่ารายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการดังกล่าว

การได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลพบว่า มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ตรงกับผลการวิจัยของแนวโสตติพันธ์ (2534 : 95) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของประชาชนในชนบท ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตพื้นที่จังหวัดสงขลา พบว่าผู้ที่ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ 4 กระทรวงหลักที่ปฏิบัติงานในท้องถิ่นน้อยกว่าผู้ที่ได้รับมากจะมีความแตกต่างกันของระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของประชาชนในชนบท เช่นเดียวกับผลการศึกษาของไชย พรหมศรี (2533 : 75) พบว่าสมาชิกศูนย์เยาวชนตำบลที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่มากมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่อเนื่องสูงกว่ากลุ่มที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่น้อยกว่า

การคาดหวังผลตอบแทน พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตรงกับผลงานวิจัยของภูมิใจ รักธรรม (2542 : 56) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของสมาชิกสหกรณ์โคนมเชียงใหม่ จำกัด ความคาดหวังผลประโยชน์จากการเข้ามาเป็นสมาชิกสหกรณ์มีความคาดหวังในระดับสูงมาก การศึกษาของรามศรี พรหมชาติ (2545 : 74) เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาบ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่พบว่าการคาดหวังผลประโยชน์ในระดับสูง โดยเฉพาะความต้องการที่อยากให้หมู่บ้านมีชื่อเสียง ตรงกันข้ามกับ ผลงานวิจัยของของสุจินต์ ดาววิระกุล (2527 : 103) พบว่าความคาดหวังต่อรางวัลในการประกวดหมู่บ้านไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน

ในขณะที่ตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ตำแหน่งทางสังคม ระยะเวลาการเป็นสมาชิกและความรู้ความเข้าใจพบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์โดยภาพรวม รายละเอียดดังนี้

เพศ พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เพราะจากการวิจัยพบว่าสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิง เมื่อเข้ามาอยู่ภายใต้ระเบียบหรือกฎเกณฑ์อันเดียวกันต้องปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของวิวัฒน์ชัย บุญญานุกพงศ์ (2544 : 100) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณี ชุมชนมอญ บ้านเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ดเช่นเดียวกับประพัฒน์ เดชหาญ (2544 : 100) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมพัฒนาชุมชนศึกษากรณีผู้ได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนในจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยเกี่ยวกับเพศไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน

อายุ พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เพราะจากการวิจัยพบว่าประชาชนที่เข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่จะมีอายุที่ใกล้เคียงกัน ดังนั้นพฤติกรรมที่แสดงออกจะมีลักษณะใกล้เคียงกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของปรารมณี ยานะวิมุติ (2541: 91) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมแปรรูปผลผลิตเกษตรของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดยะลา พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในกิจกรรมแปรรูปผลผลิตเกษตรไม่ต่างกัน การศึกษาของภัทรา มากน้อย (2545 : 133) เรื่อง การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดลำปางพบว่าตำแหน่งทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการดำเนินงาน

ระดับการศึกษา พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการศึกษาของปรารมณี ยานะวิมุติ (2541: 91) พบว่าจำนวนปีที่ศึกษาในโรงเรียนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต่างกัน ไม่ใช่สิ่งสำคัญของคนในชนบทต่อการมีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิกกลุ่มจึงทำให้ระดับการศึกษาไม่มีความแตกต่างกันเช่นเดียวกับการศึกษาของรามศรี พรหมชาติ (2545 : 74) เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาบ้านโป่ง

ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าระดับการศึกษาไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในทุกขั้นตอนของการพัฒนาการท่องเที่ยว

การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ตรงกับผลการศึกษาวิจัยของเดโซ แส่นภักดี (2546 : 100) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ จังหวัดขอนแก่น พบว่าการเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพในจังหวัดขอนแก่นไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

ตำแหน่งทางสังคม พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของบารมี ชุนนิรงค์ (2541 : 66) เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการประมงหมู่บ้าน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าสถานภาพตำแหน่งทางสังคม ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการประมง หมู่บ้านในระดับที่ต่ำมาก

ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนส่วนใหญ่จะตรงกันข้ามกับผลการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ผลงานวิจัยของเยาวลักษณ์ มากมี (2538 : 29) พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกในกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมากกว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มสั้น ส่วนทัศนีย์ เมืองแก้ว (2542 : 148) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์แบบตอบโต้ระหว่างการมีส่วนร่วมและการพึ่งตนเองของสมาชิกกับการดำเนินงานสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสงขลา พบว่าระยะเวลาในการเป็นสมาชิกสหกรณ์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในแต่ละลักษณะการดำเนินงานของสหกรณ์

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการศึกษาของปรารมภ์ ยานะวิมุติ (2541 : 92) พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมแปรรูปผลผลิตต่างกันมีส่วนร่วมในกิจกรรมแปรรูปผลผลิตไม่แตกต่างกัน ตรงกันข้ามกับผลการวิจัยของบารมี ชุนนิรงค์ (2541 : 66) เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการประมงหมู่บ้าน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าสมาชิกมีความรู้ความเข้าใจในโครงการประมงหมู่บ้านในระดับที่สูงจะมีส่วนร่วมมากกว่าระดับ

ความรู้ความเข้าใจต่ำ สำหรับการศึกษานโยบายของภูมิโ รกธรรม (2542 : 56) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสมาชิกสหกรณ์โคนมเชียงใหม่ จำกัด ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานของสหกรณ์เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยได้แบ่งข้อเสนอแนะออกเป็น 2 ส่วน คือข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัย พบว่าสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีส่วนร่วมในการจัดการโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์โดยรวม ในระดับปานกลาง ทั้งนี้จากลักษณะของโครงการฯเองที่เป็นกระบวนการจัดการที่นำเอาทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นมาทำการผลิตเป็นสินค้าและบริการ ชักชวนให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ อีกทั้งขั้นตอนในการจัดการนั้นไม่ยุ่งยาก ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ทุกขั้นตอน อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้านนี้ ในทางปฏิบัติแม้การดำเนินงานของกลุ่มเกิดจากการที่สมาชิกทุกคนได้เข้าร่วมประชุม ร่วมวางแผน ระดมสมอง แต่ท้ายที่สุดของการตัดสินใจจะขึ้นอยู่กับประธานกลุ่มและคณะกรรมการกลุ่มเพราะได้รับการยอมรับจากสมาชิก ดังนั้นวิธีการที่จะส่งเสริมหรือกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ดังกล่าวให้มีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้านมากขึ้นนั้น

1. ด้านงบประมาณ ควรเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเสนอแผน โครงการเพื่อดำเนินการกิจกรรมด้วยงบประมาณของกลุ่มหรือขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. ควรเน้นการส่งเสริมถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการบริหารจัดการกลุ่ม บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการและสมาชิกต่อการพัฒนาบริหารจัดการกลุ่ม การร่วมกันดำเนินกิจกรรม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่จะพึ่งพาตนเอง

3. ควรเน้นการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น เพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญของโครงการฯ และการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการฯให้มากเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

4. ต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้เกิดแก่ประชาชน ทุกครั้งที่มีการจัดประชุมและการฝึกอบรม เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องนำความรู้หรือเอกสารเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ วิธีการจัดการ แนวความคิดใหม่ๆเกี่ยวกับโครงการฯ กลุ่มอาชีพต่างๆ ให้แก่สมาชิกด้วยทุกครั้ง

5. ควรฝึกฝนอบรมสมาชิกในกลุ่มในการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการกลุ่ม ทั้งนี้ควรขอคำแนะนำจากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน อีกทั้งเจ้าหน้าที่ภาครัฐควรติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการกลุ่มตั้งแต่เริ่มดำเนินการ ขณะดำเนินการหรือติดตามผลเมื่อกลุ่มผลิตภัณฑ์ไม่ดำเนินกิจกรรม

6. คณะกรรมการกลุ่มร่วมกับสมาชิกกลุ่มนำจุดเด่น จุดด้อยมาร่วมวิเคราะห์ แก้ไขปัญหาการบริหารจัดการกลุ่ม โดยให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการเสนอแนะและตัดสินใจร่วมกัน

7. เจ้าหน้าที่ภาครัฐควรแนะนำให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือและประสานงานกับแหล่งทุน วิทยากรที่เกี่ยวข้องมากกว่าการตัดสินใจให้กลุ่มปฏิบัติตาม โดยเฉพาะควรเปิดโอกาสให้กลุ่มมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมในทุกขั้นตอน

8. การกำหนดการประชุมกลุ่มผลิตภัณฑ์ ควรวางข้อบังคับเกี่ยวกับการประชุมให้ชัดเจน อย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้งและมีการประชุมใหญ่หนึ่งครั้ง เมื่อครบรอบสิ้นปี การจ่ายเงินปันผลและการประชุมกรณีมีเรื่องด่วนเป็นครั้งคราว

9. จากการศึกษาวิจัยทำให้ผู้ศึกษาได้รับทราบข้อค้นพบซึ่งเป็นข้อมูลที่ทำให้เกิดความสำเร็จของกลุ่มในการบริหารจัดการ พบว่าการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการรวมกลุ่มเพื่อให้เอื้อต่อความสะดวกของสมาชิกในด้านการร่วมกลุ่มทำกิจกรรม รายได้และภาระหน้าที่ด้านครอบครัวทำให้การบริหารจัดการกลุ่มง่ายขึ้นสามารถลดปัญหาการขัดแย้งได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งจากเดิมที่กลุ่มผลิตภัณฑ์มีการรวมกลุ่มกันกิจกรรมแปรรูปเพียงกลุ่มใหญ่กลุ่มเดียว พบว่าสมาชิกมีปัญหาด้านวันที่นัดหมายมาทำกิจกรรม ส่วนใหญ่สมาชิกจะไม่พร้อมบางครั้งสมาชิกมาทำกิจกรรมจำนวนมากก็จะได้ค่าแรงน้อยและบางคนจะไม่ได้ทำกิจกรรมเพราะจำนวนคนมากกว่างานก็จะนั่งคุยกัน ไม่คุ้มกับกิจกรรมที่ทำและทำให้เสียเวลางานในครอบครัวด้วย แต่ปัจจุบันมีการแยกกลุ่มจัดทำผลิตภัณฑ์เป็นกลุ่มย่อยๆทำให้สมาชิกกลุ่มสามารถผลิตสินค้าได้ที่บ้านของตนเองและยังสามารถทำกิจกรรมตามที่กลุ่มย่อยนัดทำกิจกรรมได้เนื่องจากบ้านอยู่ใกล้กัน ทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น มีตลาดรองรับและการทำกิจกรรมสามารถทำได้ทุกเวลานอกจากนี้สมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ยังมีเวลาได้ทำงานบ้านและมีเวลาอยู่กับครอบครัวมากขึ้น

10. ข้อค้นพบอีกประการหนึ่งคือ ประชานและคณะกรรมการกลุ่มเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สมาชิกกลุ่มเข้าร่วมบริหารจัดการในด้านต่างๆ ถ้าหากสมาชิกกลุ่มมีทัศนคติที่ดีต่อประธานหรือคณะกรรมการกลุ่มแล้วการบริหารจัดการจะได้รับความร่วมมือจากสมาชิกดีตามไปด้วย ดังนั้นการเลือกประธานหรือคณะกรรมการกลุ่มต้องอาศัยหลักเสียงส่วนใหญ่ ทั้งควรสร้างจิตสำนึกให้คณะกรรมการกลุ่มได้ตระหนักถึงภาระหน้าที่ของตนที่จะต้องนำพากลุ่มให้พัฒนาไปสู่ความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรพิจารณาตัวแปรที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ศักยภาพของผู้นำกลุ่ม แหล่งเงินทุน ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน และเปรียบเทียบการดำเนินงานของกลุ่มผลิตภัณฑ์แต่ละกลุ่ม
2. ควรศึกษาประชาชนที่ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในพื้นที่เดียวกัน เพื่อหาสาเหตุของประชาชนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการและนำผลการศึกษาวิจัยมาเปรียบเทียบกัน
3. ควรมีการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในระดับภูมิภาคและระดับประเทศต่อไป
4. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบของกรณีศึกษา เพื่อศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการ โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่างๆ โดยใช้การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลเพิ่มเติมและช่วยให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น